

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE OKTOOBER 2025

KRIMINAALKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
10.10.2025	1-24-7248/21	Kutselise õigusteenuse osutaja ja tema kliendi konfidentsiaalset suhtlust puudutavast jälitustoimingust teavitamine ning selle jälitustoiminguga saadud konfidentsiaalse teabe kaitsmine Kriminaalkolleegium selgitas asjas 1-24-7248, miks riivab konfidentsiaalse telefonisuhtluse salajane pealtkuulamine nii jälitustoimingule allutatud inimese kui ka kutselise õigusteenuse osutaja õigusi ning miks see riive on oluline. Samuti käsitles kolleegium küsimusi sellest, kas ja kuidas peab telefonikõne osapooleks olnud advokaadi tuvastama ja teda jälitustoimingust teavitama, kuidas saab hinnata kõnesoleva teabe konfidentsiaalsust, mil moel on tarvis nimetatud teavet kaitsta ning missugustest normidest lähtudes on võimalik see teave hävitada. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
15.10.2025	1-25-10/12	Jälitustoiminguga kogutud andmete tutvustamine Riigikohus kordas asjas nr 1-25-10 oma hiljutises lahendis avaldatud seisukohta, et jälitustoiminguga saadud kõnesalvestised, mida ei ole lisatud kriminaaltoimikusse ja mida ei ole vaja säilitada, tuleb hävitada, kui pealtkuulatud isik seda taotleb ja täidetud on jälitustoimiku sulgemise seaduslikud eeldused. Veel selgitati määruses, et kriminaalmenetluse seadustik annab isikule nii õiguse tutvuda talle jälitustoiminguga kogutud andmete tutvustamise protokolliga kui ka õiguse saada sellest koopia. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
15.10.2025	4-24-3137/14	Avaliku korra rikkumine Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas väärtetasas nr 4-24-3137 tehtud otsuses, et süüdlase käitumise kvalifitseerimiseks avaliku korra rikkumisena (KarS § 262) tuleb tuvastada, et KarS §-s 55 või 56 ette nähtud avalikus kohas käitumise üldnõuete rikkumisega häiriti või ohustati asjasse mittepuutuvaid isikuid. Kolleegium lisas, et see nõue ei sõltu sellest, kas korrakaitse seadus seda tingimust eraldi esile toob. Seega, kuigi KarS § 55 lg-s 2 on sätestatud üldine avalikus kohas alkoholi või toidugruppi mittekuuluva joovet tekitava aine tarbimise keeld, vastab selle keelu rikkumine väärtetaso tunnustele vaid siis, kui korrarikkumine häirib või ohustab asjasse mittepuutuvaid isikuid.

		Olukorras, kus KorS § 55 lg 2 rikkumine ei vasta väärteto tunnustele, on jätkuvalt tegemist korrariikkumisega KorS § 5 lg 1 tähenduses. Korrariikkumise kõrvaldamiseks (ja uute ohtude ennetamiseks) saab korrakaitseorgan kasutada KorS 3. peatükis ette nähtud korrakaitsemeetmeid ja KorS §-s 57² loetletud riikliku järelevalve erimeetmeid. Riigikohtunik Juhan Sarve eriarvamus on kättesaadav siit. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
17.10.2025	4-24-4074/25	Karistuse kohaldamine, kui samale väärtetooskoosseisule vastavaid tegusid menetletakse erinevates väärtetoemenetlustes Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas väärtetoasjas nr 4-24-4074 karistuse kohaldamise põhimõtteid olukorras, kus isik paneb uue samale väärtetooskoosseisule vastava teo toime enne, kui varasema teo kohta on tehtud karistamisotsus, ja neid tegusid menetletakse erinevates väärtetoemenetlustes. Kolleegium leidis, et sellisel juhul võib isikule kohaldada eriliigilisi põhikaristusi, kuid tuleb tagada, et mõlemas menetluses kohaldatud karistused koos ei ületaks seaduses niisuguse väärteto eest ette nähtud maksimaalseid põhi- ja lisakaristusi kogumis. Lisaks märkis kolleegium, et karistuse kohaldamisel saab eripreventiivsete kaalutluste all arvestada ka süütegusid, mis on toime pandud pärast menetletava rikkumise toimumist. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
20.10.2025	1-24-7496/134	Prokuratuur saab vaidlustada lühimenetluses kriminaalasja KrMS § 274 lg 1 alusel lõpetamise Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas kriminaalasjas nr 1-24-7496 tehtud otsuses, et KrMS § 318 lg 3 p 2 ei võta prokuratuurilt õigust vaidlustada lühimenetluses tehtud maakohtu otsust, millega kriminaalmenetlus lõpetatakse KrMS § 274 lg 1 alusel, s.o kui süüdistatava tegu võib vastata väärteto tunnustele. Sellisel juhul ei tee maakohus süüdimõistvat otsust. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
29.10.2025	1-23-6929/123	Menetlustrahvi kohaldamine Kolleegium juhtis tähelepanu sellele, et seadusandja pole näinud otsesõnu ette võimalust trahvida süüdistatavat KrMS § 267 lg 1 alusel kohtu suhtes lugupidamatu käitumine eest. Kohus saab aga KrMS § 266 lg 2 järgi keelata edasise lugupidamatu käitumise ja kohustada süüdistatavat oma käitumist korrigeerima. Kui süüdistatav sellisele kohtu korraldusele ei allu, on kohus õigustatud isikut KrMS § 267 lg 1 p 2 alt 2 järgi trahvima. KrMS § 138¹ lg 3 kohaselt tuleb isikule teha trahvihoiatatus. See võib olla suunatud isikule, kes on juba alustanud teoga, mille eest võib trahvi määrata, või kelle suhtes on kahtlus, et ta võib sellise teo toime panna. Trahvihoiatuse adressaadiks võivad olla ka teised istungisaalis viibijad. Isikut ei pea hoiatama iga rikkumise eest eraldi. Kas hoiatamine on võimalik või mõistlik, on trahvi kohaldava kohtu hinnata, kuid hoiatamata jätmist tuleb trahvimääruses põhjendada. Menetlustrahvi suuruse määramisel on põhirõhk trahvi eeldataval mõjul isiku edasiste korrariikkumiste ärahoidmisele. Lisaks tõi kolleegium välja, et istungi korda rikkuv käitumine võib täita mõne süüteokoosseisu (nt KarS § 305) ja tuua seega lisaks KrMS §-s 267 ette nähtud korratagamisvahendi kohaldamisele kaasa väärteto- või kriminaalmenetluse. Sama teo osas nii menetlustrahvi kohaldamine kui ka süüteomenetluse toimetamine ei riku üldjuhul topeltmenetlemise ja karistamise keeldu, kuid keelu rikkumine tuleb kõne alla nt olukorras, kus kohus määrab KrMS § 267 lg 1 p 2 alusel aresti. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
08.10.2025	2-22-19394/99	Võlgade ümberkujundamise menetluses võlausaldaja nõude suuruse kindlaksmääramine Riigikohus selgitas, mille poolest erinevad füüsilise isiku maksejõutusmenetluses nõude suuruse kindlaksmääramine ja ümberkujundamiskava kinnitamine ning kaebeõiguse erinevusi. Kui kohtu arvates võlausaldajal nõuet tegelikult ei ole või see on võlausaldaja väidetust väiksem, siis jätab kohus nõude täielikult või osaliselt kindlaks määramata. Selle peale ei ole võlausaldajal kaebeõigust, kuid ta võib esitada oma kindlaks määramata jäänud nõude soovi korral hagimenetluses. Nõude suuruse kindlaksmääramine ei ole samastatav nõude ümberkujundamisega. Viimasel juhul otsustab kohus, millisel viisil kujundatakse ümber nõuded, mille ta varasemalt kindlaks määras. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
10.10.2025	2-22-3043/75	Poole seletuse käsitlemine tõendina ja tõendite süstematiseerimine Kostja selgitas kohtuistungil, olemata vande all, kuidas seostuvad esitatud tõenditel märgitud kaubad, teenused ja pangaülekanded võlgniku tegevusega. Kumbki pool seletuse käsitlemist tõendina TsMS § 267 lg 1 või § 268 alusel ei taotlenud ning ilma et kohus oleks lähtuvalt TsMS § 239 lg-st 1 sellise taotluse rahuldanud. Seetõttu ei saanud ka kohus kostja seletusele tõendi tähendust omistada. Olukorras, kus tõendid, mille kohta kostja selgitusi andis, olid süstematiseerimata, oleks kohus pidanud andma kostjale võimaluse põhjendada, millist asjaolu ta iga tõendiga tõendada soovib. Puuduse kõrvaldamata jätmise korral oleks kohus pidanud jätma tõendid TsMS § 238 lg 1 alusel asjakohatuse tõttu arvestamata. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
15.10.2025	2-21-16822/84	Pankrotihalduri kohustusliku vastutuskindlustuse andja hüvitamiskohustus võlausaldaja ees pankrotihalduri poolt tahtlikult tekitatud kahju eest Riigikohtus menetluses oli tsiviilasi, kus võlausaldaja nõudis pankrotihalduri kohustusliku vastutuskindlustuse andjalt pankrotihalduri poolt tahtlikult tekitatud kahju ees hüvitist. Hagi kohaselt omastas pankrotihaldur võlgniku pangakontolt õigusliku aluseta tehtud ülekannete kaudu raha. PankrS § 63 lg 1 sätestab, et haldur, kes on oma kohustuse rikkumisega tekitanud süüliselt kahju võlgnikule või võlausaldajale või isikule, kes võib nõuda massikohustuse täitmist, peab selle hüvitama. Riigikohus leidis, et PankrS § 63 lg-t 1 tuleb tõlgendada selliselt, et kahju võib seisneda ka selles, et võlausaldajal jääb pankrotivara arvel osa nõudest rahuldamata, kuna pankrotihaldur on süüliselt pankrotivara vähendanud ja puuduva osa kättesaamine võlgnikult on ebatõenäoline. PankrS § 63 lg 1 eesmärgiks on kaitsta pankrotimenetluse võlausaldajaid kahju eest, mis on tekkinud selle tõttu, et pankrotihalduri kohustuste rikkumise tõttu on pankrotivara väiksem, kui see oleks olnud pankrotihalduri kohustuste kohase täitmise korral. Samuti jõudis Riigikohus järeldusele, et kindlustuslepingu võimalik tühistamine ei mõjuta üksnes kindlustusandja ja kindlustusvõtja suhet. Kui tehing on tühistatud, on see kehtetu (TsÜS § 90 lg 1 kolmas lause) ja selle alusel ei saa nõudeid esitada ka kolmandad isikud. Samuti märkis Riigikohus, et pankrotihaldur ei pea kindlustama kohustuse tahtlikust rikkumisest tekkivat vastutust. Kui kindlustuslepingu järgi ei ole kindlustusjuhtumiks kutsetegevuse raames kohustuse tahtlik rikkumine, ei kehti kindlustuskaitse ka võlgnikule, võlausaldajale või isikule, kes võib nõuda massikohustuse täitmist.

		Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
22.10.2025	2-21-19154/49	Tööandja tagasinõue töötaja vastu Tööandja esitas töövaidluskomisjoni otsuse sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi, tuginedes sellele, et temal on töötaja vastu alusetu rikastumise nõue. Riigikohus leidis, et olukorras, kus tööandja on maksnud töötajale koondamisel koondamishüvitist ja ülesütlemisest ette teatamata jätmise hüvitist, on tööandjal õigus nõuda koondamise tühisuse korral töötajalt alusetu rikastumise sätete alusel tagasi koondamishüvitist, kuid mitte ülesütlemisest ette teatamata jätmise hüvitisena makstud hüvitist, mille tööandja pidanuks maksma töötajale töötasuna. Riigikohus selgitas, et töövaidluskomisjon lõpetas töölepingu koondamise tühisust tuvastades ekslikult ajast, mil ülesütlemise etteteatamistähtaeg ei olnud möödunud. Seetõttu jäi töötaja ilma nii töötasust kui ka ülesütlemisest ette teatamata jätmise hüvitisest. Riigikohtu hinnangul ei ole see kooskõlas seadusandja tahtega, mistõttu tuleb tööandja tagasinõuet lahendades arvestada, mis ajast on tööleping ülesütlemise tühisust tuvastades lõpetatud. Sõltuvalt töölepingu lõpetamise ajast saab töötaja nõuda keskmist töötasu või hüvitist keskmise töötasu ulatuses ajavahemiku eest ülesütlemisavalduses toodud töösuhte lõppemise kuupäevast kuni ülesütlemisest etteteatamistähtaja möödumiseni. Kui tööandja on maksnud hüvitise, tuginedes valele õiguslikule alusele, ei saa ta nõuda valesti makstud hüvitise tagastamist, kuivõrd ta peaks sama summa maksma töötajale teisel õiguslikul alusel. Vastupidine järeldus ei oleks kooskõlas hea usu põhimõttega. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
22.10.2025	2-22-8466/35	Põhjemamiskohustuse täitmine ringkonnakohtus Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, kus ringkonnakohtus tühistas maakohtu otsuse, millega jäeti hagi rahuldamata, ja tegi uue otsuse, millega rahuldas hagi. Riigikohus rõhutas, et kui ringkonnakohtus teeb maakohtu otsusest vastupidise lahendi, peab ringkonnakohtus võtma seisukoha kõigi maakohtus esitatud väidete ja vastuväidete kohta. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
22.10.2025	2-15-17526/458	Servituudikokkuleppe tõlgendamine ja reaalservituudi teostamise takistamisega tekitatud kahju hüvitamise nõue Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, kus pooled vaidlesid, kas reaalservituut andis õiguse kasutada teed 40-tonniste veokitega. Samuti oli menetluses esitatud kahju hüvitamise nõue, mis tulenes reaalservituudi teostamise takistamisest. Riigikohus leidis, et oluline on servituudi sisu (ulatuse) tõlgendamisel lähtuda servituudi kokkuleppes kindlaks määratud. Lepingu tõlgendamisel lähtutakse lepingupoolte ühisest tegelikust tahtest. Kui väidetava kahju on tekitanud teeniva kinnisasja omanik, kahjustades näiteks juurdepääsuteed, mille kasutamiseks on valitseva kinnisasja igakordse omaniku kasuks seatud servituut, siis on üldjuhul tegu servituudiga kaasnevast võlasuhtest tuleneva kohustuse rikkumisega ning sellest tekkinud kahju hüvitamise nõue tuleb lahendada VÕS § 115 lg 1 alusel. Sellisel juhul kohaldub analoogia korras VÕS § 1044 lg 2, mis välistab olulises osas deliktiõiguslike nõuete esitamise. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
22.10.2025	2-22-13210/66	Parandamiskulude hüvitamine kallima parandamisviisi valikul Pooled vaidlesid muuhulgas selle üle, kas tellijal saab olla töö parandamise kulude hüvitamise nõue, kui ta on valinud kahest parandamisviisist kallima. Riigikohus leidis, et kallima parandamisviisi valimine ei muuda tellija täitmisenõuet vaatamata odavamale parandamisviisile olemasolule VÕS § 646 lg 1 esimese lause järgi lubamatuks. Samas võib see mõjutada kulutuste hüvitamise nõude ulatust VÕS § 646 lg 5 järgi. Kui kostja väidab, et

		tellija oleks saanud töid parandada (muul viisil) odavamalt, peab kostja TsMS § 230 lg-st 1 tulenevalt oma väiteid tõendama. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
29.10.2025	2-23-8034/16	Osaühingu täiendav likvideerimine ja ostueesõigus osade võõrandamisel Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, kus äriühingu kustutati äriregistrist majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu ja likvideerimist ei toimunud. Kustutatud ühing oli teise ühingu osanik ja avaldaja oli selle ühingu teine osanik. Ühing võõrandas enne kustutamist talle kuulunud osaluse kolmandale isikule. Teine osanik sai võõrandamisest teada pärast äriühingu registrist kustutamist ja soovis ostueesõigust teostada, paludes kustutatud ühingu suhtes viia läbi täiendav likvideerimine, et toimetada kätte ostueesõiguse teostamise avaldus. Kolleegium leidis, et täiendav likvideerimine võib ÄS § 218 lg 2 alusel olla põhjendatud ka olukorras, kus registrist kustutatud osaühing peab mingil viisil osalema tsiviilkäibes selleks, et teha või võtta vastu tahteavaldus, millest sõltuvad kas tema või kolmanda isiku õigused või kohustused. See võib olla vajalik ka selleks, et osanik saaks teostada ostueesõigust, sest ostueesõiguse teostamise avalduse on vajalik toimetada müüjale kätte. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
29.10.2025	2-21-9853/77	Üldkoosoleku teate saatmine e-posti aadressist teatanud korteriomanikele Riigikohus selgitas, et juhul, kui korteriomani on teatanud korteriühistule oma e-posti aadressi, tuleb üldkoosoleku teade ja kavandatavate üldkoosoleku otsuste tegemisel aluseks olevad dokumendid saata sellel aadressil. Vastasel juhul on tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega, mis toob kaasa kõigi koosolekul tehtud otsuste tühisuse. Olulise rikkumisega ei ole aga tegemist juhul, kui korteriomand kuulub mitmele isikule ühiselt ja koosoleku teade saadetakse e-postiga üksnes ühele, samuti juhul, kui korteriomani kelle suhtes on kohtu ette toodud asjaoludest tulenevalt koosoleku kokkukutsumise viisi rikutud, on koosoleku teade sellele vaatamata isiklikult kätte toimetatud. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
29.10.2025	2-24-15950/23	Nõude põhistamine hagi tagamisel ja õigussuhte esialgsel reguleerimisel Riigikohtu menetluses oli tsiviilasi, kus kanti hagi tagamise korras kinnistusraamatusse eelmärge korteriomandi omandamise nõude tagamiseks. Kolleegium rõhutas, et hagi tagamisel (sh õigussuhte esialgsel reguleerimisel TsMS § 377 lg 2 mõttes) peab kohus tulenevalt TsMS § 381 lg-st 2 kontrollima, kas hageja on nõuet ja tagamise aluseks olevaid asjaolusid põhistanud TsMS § 235 kohaselt. Kui hagi tagamise korras taotletakse kinnistusraamatusse omandi saamise tagamiseks eelmärke seadmist, siis peab hageja põhistama, et tal on õigus nõuda kostjalt endale just selle konkreetse kinnisasja omandi üleandmist. Kui kostja on esitanud hagi ja hagi tagamise taotluse kohta enda seisukoha, tuleb arvesse võtta ka kostja põhistatud seisukohta. Kostja seisukohta peab arvestama ka ringkonnakohus hagi tagamise peale esitatud määruskaebust läbi vaadates. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
29.10.2025	2-21-16454/58	Elatise alaealise lapsele Tsiviilkolleegium kordas lahendis üle, et kui lapse ja vanema suhtluskorda reguleerib kohtulahend või vanemate kokkulepe, eeldatakse, et laps viibib lahuselava vanema juures suhtluskorda reguleerivas kohtulahendis või kokkuleppes märgitud ulatuses. Kui aga tegelik elukorraldus ei vasta kohtulahendis või kokkuleppes toodule, on võimalik kirjeldatud eeldus ümber lükata ja sel juhul tuleb elatise väljamõistmisel lähtuda lapse faktilisest elukorraldusest.

		Nii tuleb ka olukorras, kus suhtluskorra määrust ei täideta lahuselavast vanemast sõltuval asjaoludel (nt ta ei soovi lapsega suhelda ulatuses, nagu see on kohtumääruses ette nähtud), lähtuda elatise suuruse kindlaksmääramisel lapse faktilisest elukorraldusest. Vastupidine seisukoht ei ole kooskõlas lapse huvidega ja kahjustab lapse õigust saada ülalpidamist oma kõikide eluvajaduste rahuldamiseks (PKS § 99 lg-d 1 ja 2). Samas lahendis selgitas tsiviilkolleegium ka seda, et kohtutel ei ole kaalutusõigust otsustada, kas arvestada elatise suuruse arvutamisel PKS § 101 lg-s 7 kirjeldatud mastaabisäästuga või mitte ning kui arvestada, siis missuguses ulatuses. Samas on kohtul võimalik PKS § 102 lg 3 alusel kohendada PKS § 101 alusel arvatud elatise suurus lapse huvidele vastavaks olukorras, kus PKS § 101 alusel arvatud elatisest ei piisa lapse kõikide vajaduste rahuldamiseks, arvestades ka lapsega koos elava vanema panust. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
--	--	--

HALDUSKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
08.10.2025	3-23-705/54	Ravivajaduse- ja võimaluste arvestamine töövõime hindamisel Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses nr 3-23-705/54, et töövõimet hindavad ekspertarstid ei saa üldjuhul määrata kindlaks seda, kas taotleja vajab mingisugust ravi ja mis on just tema jaoks sobiv ravi, vaid seda tuleb uurida taotluses nimetatud arstidelt, kes on spetsialiseerunud teatud erialale ja tunnevad taotleja tervislikku seisundit kõige paremini. Kui andmete täpsustamise järel selgub, et taotleja on jätnud mõjuva põhjusega sobiva ravi piirangute kompenseerimiseks kasutamata, on seda võimalik töövõime hindamisel arvestada. Mõjuvaks põhjuseks võib lugeda nt vastunäidustust või ravimõju puudumist. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
08.10.2025	3-24-2091/28	KOV-i vastutus elukoha andmete muutmisel rahvastikuregistris (valesti tagastatud kaebus) Halduskolleegium selgitas asjas 3-24-2091 KOV-i vastutust olukorras, kus KOV tegutseb samal ajal nii eluruumi omaniku kui elukoha andmete muutmise (sh andmete kehtivuse lõpetamise) eest vastutava isiku rollis. Juhul kui KOV algatab elukoha andmete muutmise RRS 12. peatüki alusel kui ruumi omanik, tuleb samal ajal arvestada RRS 11. peatüki sätetega, mis muu hulgas kohustavad KOV-i tagama, et tema territooriumil püsivalt viibiva inimese elukoha aadress kantaks rahvastikuregistrisse vähemalt linna ja linnaosa või valla täpsusega. Kui KOV-i asutus esitab ruumi omaniku esindajana elukoha andmete muutmise taotluse, tuleb KOV-il üle minna elukoha andmete muutmise menetlusele KOV-i üksuse algatusel. Elukoha andmete kannete eest vastutava isikuna peab KOV täitma uurimiskohustust ning püüdma haldusmenetluse võimalusi kasutades (nt e-kirja või telefoni teel või volituste piires teiste enda töös kasutatavate andmekogude andmete alusel) inimesega kontakti saada, et selgitada välja, millise KOV-i territooriumil isik püsivalt viibib. Elukoha andmete kehtivuse täielik lõpetamine eeldab, et KOV on kindlaks teinud, et isik ei viibi tema territooriumil ega mujal Eestis ning isiku viibimiskohana ei ole rahvastikuregistrisse kantud tema viibimiskoha andmeid. Kolleegium saatis asja halduskohtule menetlusse võtmise uueks otsustamiseks, kuna leidis, et kaebus tagastati valesti põhjusel, et kohtud polnud välja selgitanud kaebaja tegelikke nõudeid ega teda oma kaebuse esitamisel piisavalt abistanud.

		Ühtlasi rõhutas kolleegium KOV-i selgitamiskohustust eluruumi tagamise teenuse taotluse menetlemisel. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
13.10.2025	3-25-2024/8	Keelamiskaebuse lubatavus Eesti kodakondsuse kaotamise ohu korral Riigikohus lahendas küsimust, kas keelamiskaebus on lubatav olukorras, kus PPA viib läbi isiku Eesti kodakondsuse kaotamiseks lugemise menetlust, kuid ei ole veel otsust teinud. Riigikohus selgitas, et kuigi üldjuhul teostab kohus järelkontrolli isiku õigusi piirava haldustegevuse üle, on keelamiskaebus lubatav mh siis, kui õiguste kaitse oleks hiljem ebamõistlikult keeruline. Kodakondsuse kaotamiseks lugemise korral selline olukord esineb, sest seadus keelab esialgse õiguskaitse korras taastada Eesti kodaniku isikut tõendavate dokumentide kehtivust. Ajal, kui isik peaks taotlema kohtuvaidluse ajal uusi dokumente, oleks mitmete tema õiguste teostamine raskendatud. Samuti ei saa kodakondsust taandada sellest tulenevate õiguste ja kohustuste summaks, mistõttu väärib kohtulikku kaitset ka Eesti kodakondsusesse kuulumise katkematus. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI

LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
01.10.2025	5-25-47/3	Vaatleja õigus jälgida VVK elektroonilist koosolekut Riigikohus rahuldab M. Põdra kaebuse VVK 18. septembri 2025. a koosolekult eemaldamise peale. Kuna üks VVK liige osales koosolekul veebi teel, oli Vabariigi Valimiskomisjoni töökorra p 7 kohaselt tegemist elektroonilise koosolekuga, mida selleks soovi avaldanud isikutel peab olema võimalik elektrooniliselt jälgida. M. Põder, kes oli koosolekule kutsutud kaebajana, eemaldati pärast tema kaebust puudutava päevakorrapunkti arutelu elektroonilisest koosoleku ruumist. Ühtlasi puudus kaebajal sobiv viis enne koosoleku algust koosoleku vaatlejana jälgimise soovist teada anda. Seega ei olnud tema koosolekult eemaldamine põhjendatud. M. Põder taotles ka VVK 18. septembri 2025. a otsuse nr 45 õigusvastaseks tunnistamist. Riigikohus leidis, et VVK oli õigesti jätnud otsusega nr 45 M. Põdra kaebuse läbi vaatamata ega pidanud vajalikuks VVK põhjendusi korrata.
02.10.2025	5-25-41/3	Valimiskaebuse põhjendamine Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium selgitas otsuses 5-25-41/3, et valimiskaebuse põhjendus ei tohi olla üldsõnaline. Sellise nõude rikkumise korral võib Vabariigi Valimiskomisjon jätta kaebuse läbi vaatamata vastavalt kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses sätestatule. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
03.10.2025	5-25-48/2	Juurdepääs avalikule teabele Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium selgitas otsuses 5-25-48/2, et otsus keelduda avaliku teabe väljastamisest peab sisaldama asjakohaseid kaalutlusi. Juurdepääsupiirangu kehtestamisel tuleb Vabariigi Valimiskomisjonil leida kohane tasakaal vastanduvate õiguste ja huvide vahel. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

10.10.2025	5-25-14/15	Põhiseaduse muutmise seaduse põhiseaduspärasus Riigikohus jättis rahuldamata Kohtla-Järve Linnavolikogu taotluse tunnistada Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seadus ja KOVVS § 5 lg 2 põhiseadusvastaseks. Taotleja leidis, et tema enesekorraldusõigust riivab PS § 156 lg 2 ja KOVVS § 5 lg 2 muutmine selliselt, et kohaliku omavalitsuse volikogu 2025. aasta valimistel ei ole kolmandate riikide kodanikud enam hääleõiguslikud ning alates 1. märtsist 2026 kaotavad aktiivse valimisõiguse kohalikel valimistel ka kodakondsuseta isikud. Alternatiivselt palus taotleja tunnistada muudatused põhiseadusvastaseks nende liiga kiire jõustumise tõttu. Riigikohtu hinnangul ei saa vaidlustatud sätted KOV-i enesekorraldusõigust riivata. Põhiseadusliku normina mõjutab PS § 156 KOV-i autonoomia põhimõtte (PS § 154) sisustamist. Seega saab põhiseaduse muudatus olla vastuolus põhiseadusega eelkõige juhul, kui on rikutud põhiseaduse muutmise korda. Põhiseaduse muutmise seadus võeti vastu põhiseaduse XV peatükis sätestatud korda järgides. Põhiseadus ei keela otsesõnu muuta valimisseadusi vahetult enne valimisi, kuid Riigikohtu varasemas praktikas on selgitatud, et muudatused valimisreeglislikus tuleb vastu võtta arvestusega, et need saaks jõustuda aegsasti enne valimisi. Euroopa Nõukogu Veneetsia Komisjoni valimiste hea tava koodeksi kohaselt ei tohiks valimisseaduses teha olulisi muudatusi vähem kui aasta enne valimisi. Põhiseaduse muutmise seadus ei ole aga põhiseadusega vastuolus. Olukorda, kus muudatus tehakse valimisseaduses, tuleb eristada olukorrast, kus muudatus tehakse põhiseaduses. Põhiseaduse muutmine eeldab laia poliitilist toetust Riigikogu liikmete seas. Ühtlasi jõustus muudatus ligi seitse kuud enne valimisi, mitte vahetult enne nende toimumist. Valimisõigus on poliitiline põhiõigus. Valimisõiguse andmine üksnes kodanikele ei ole vastuolus demokraatia põhimõttega. Kuna põhiseadust muudeti korrakohaselt, tuleb KOV-i tagatise sisustada PS §-st 156 lähtudes, mistõttu ei riiva valimisõiguse muudatused KOV-i enesekorraldusõigust. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
16.10.2025	5-25-4/14	2023. aastal kehtinud lasterikka pere toetuse vähendatud määras maksmise regulatsioon ei olnud põhiseadusega vastuolus Perehüvitiste seaduse (PHS) 1. veebruarist 2023 kuni 31. detsembrini 2023 kehtinud § 21 lg-s 4 nähti uue meetmena ette, et lasterikka pere toetuse maksmist jätkatakse vähendatud ulatuses, kui vähemalt kolmelapselises peres kasvab veel kasvõi üks laps, kes vastab lapsetoetuse saamise tingimustele. Samal perioodil kehtinud PHS § 63⁷ lg 1 kohaselt ei makstud seda toetust peredele, kus 1. jaanuari 2023. a seisuga ei olnud enam kolme lapsetoetust saavat last. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium ei pidanud erinevalt Tartu Ringkonnakohtust PHS § 63⁷ lg-t 1 vastuolus olevaks põhiseaduse (PS) § 12 lg-s 1 sätestatud võrdsuspõhiõigusega. Vanemal, kelle peres ei olnud 1. jaanuari 2023. a seisuga enam kolme lapsetoetust saavat last, ei olnud õiguspärast ootust lasterikka pere toetuse vähendatud määras saamisele. Kuigi kaebajat koheldi erinevalt vanematest, kelle peres oli sama kuupäeva seisuga kolm lapsetoetust saavat last, oli erineval kohtlemisel seaduslik eesmärk. Riigikohtu väljakujunenud praktika kohaselt on avaliku raha säästlik kasutamine üldiselt kaalukas eesmärk. Praegusel juhul pidi seadusandja silmas pidama, et riik suudaks täita oma kohustusi ka teiste haavatavate gruppide kaitsel. PHS § 21 lg 4 ajaliste piiranguteta tagasiulatuv kohaldamine oleks olnud riigile väga kulukas. Kaebajale ebavõrdse kohtlemisega kaasneva riive intensiivsus oli väike ja lühiajaline. PHS § 63⁷ lg-ga 1 ei vähendatud kaebaja õigusi ega halvendatud tema pere olukorda. Erinev kohtlemine ei olnud meelevaldne. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.

20.10.2025	5-25-34/9	Tõhus õiguskaitse valimiskaebemenetluses välistab hääletamisviisi vaidlustamist individuaalkaebusega Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jättis liidetud kohtuasjas läbi vaatamata kuue isiku individuaalkaebused, milles taotleti kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 45 lg 1 ja § 53² põhiseadusvastaseks ja kehtetuks tunnistamist. Kaebajad leidsid, et elektrooniline hääletamine on põhiseadusega vastuolus. Kolleegium toonitas, et demokraatlikus õigusriigis peab isikutel olema võimalik vaidlustada enda hääletamis- või kandideerimisõiguse rikkumist kohtus. Olukord, kus valimistel on võimalik hääletada põhiseadusvastasel viisil, võib kaasa tuua hääletamistulemuse vähemalt osalise kehtetuks tunnistamise. Kõnealuses asjas eitas kolleegium aga kaebajate kaebeõigust, kuivõrd neil oli võimalik oma õigusi tõhusalt kaitsta muul viisil kui individuaalkaebuse esitamisega. Kolleegium selgitas lahendis eri viise, kuidas on võimalik elektroonilist hääletamisviisi valimiskaebemenetluses vaidlustada. Samuti osutas kolleegium sellele, et kui Riigikohtul tekib valimisasja lahendamisel kahtlus kohaldatava õiguse põhiseaduspärasuses, uuendatakse menetlus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse § 45 lg 1 alusel. Riigikohtul on põhiseaduse §-dest 15 ning 152 tulenevalt kohustus kontrollida valimiskaebuste lahendamisel kohaldatava õiguse põhiseaduspärasust. Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
24.10.2025	5-25-54/2	Vaatleja õigused elektroonilise hääletamise toimingute käigus Riigikohus rahuldab osaliselt MTÜ Ausad Valimised kaebuse VVK 9. oktoobri 2025. a otsuse nr 59 peale ning kohustas VVK-d tühistatud osas uue otsuse tegema. Kaebaja vaidlustas kaheksat RVT toimingut. Nendest viie osas jaatas Riigikohus kaebaja vaatlejaõiguste riivet ning leidis, et VVK on nende viie osas valesti jätnud kaebuse läbi vaatamata. Kaebajal on kaebeõigus seoses järgmiste vaidlustatavate RVT toimingutega: elektroonilise dokumentatsiooni avalikustamata jätmine enne elektrooniliste häälte võtmete loomist; elektroonilise hääletamise süsteemi ja kontrollrakenduse lähtekoodi avalikustamata jätmine enne elektrooniliste häälte võtmete loomist ja proovihääletamist; valijarakenduse kontrollsummade ja valimiste veebilehe autentsuses veenduda mittevõimaldamine; vaatleja õiguse piiramine salvestada avalikke valimistoiminguid; ning vaatlejate takistamine esitada proovihääletamise ajal suulisi avaldusi. Riigikohus leidis, et kaebaja vaatlejaõigusi ei riivanud järgmised vaidlustatavad toimingud: täpsema teabe saatmine valimiste vaatlemise kohta üksnes elektroonilise hääletamisega seotud toimingutele registreerunud vaatlejatele, sest kaebajale asjakohane teave saadeti; audiitori hankedokumentide avaldamine hilinenult ja audiitori tegevus elektroonilise hääletamise toimingute auditeerimise käigus; ning vaatleja mittelubamine kontrollida võtmete loomist, operatsioonisüsteemi päritolu ja pahavara puudumist. Nende kaebuse punktide osas oli kaebajal kaebeõigus üksnes menetluslikust aspektist ning nende osas pidanuks VVK jätma kaebuse igal juhul rahuldamata, sest kaebaja menetluslikke õigusi ei olnud rikutud. Seetõttu ei pidanud Riigikohus vajalikuks nende osas kaebust VVK-le tagasi saata uuesti otsustamiseks. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
27.10.2025	5-25-55/4	Riigi valimisteenistuse kohustus avalikustada elektroonilise hääletamise süsteemi ja kontrollrakenduse lähtekood enne valimisi Riigikohus tunnistas õigusvastaseks, et RVT ei avalikustanud elektroonilise hääletamise süsteemi ja kontrollrakenduse lähtekoodi enne proovihääletamist 30. septembril 2025. RKVS § 48⁸ lg 7 järgi peab RVT lähtekoodi avalikustama enne valimisi. RVT hinnangul tähendab „enne valimisi“ enne elektroonilist hääletamist. Riigikohus sellega ei nõustunud. See, kas elektroonilist hääletamist saab alustada, sõltub otseselt proovihääletamisest. Riigikohtu senise praktika kohaselt peab valimistoimingute vaadeldavuse tagamiseks asjakohane dokumentatsioon olema vaatlejale toimingu ajal kättesaadav. Lähtekood ja dokumentatsioon täiendavad teineteist. Seega peab proovihääletamise ajaks olema nii lähtekood kui dokumentatsioon vaatlejale kättesaadavad. Kuna veebileht valimised.ee on valimiste ametlik veebileht, peab lähtekood koos asjakohase dokumentatsiooniga olema

		kas tervikuna või lingiga sellel veebilehel avalikustatud. Lähtekoodi avalikustamine enne proovihääletamist ei välista selle hilisemat muutmist, kui muudatused on avalikud ja selgelt jälgitavad. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.
28.10.2025	5-25-58/2	Valija kaebeõigus Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium nõustus VVK otsusega jätta isiku kaebus läbi vaatamata. Valijal, kelle subjektiivseid õigusi ei ole rikutud, ei ole õigust nõuda valla valimiskomisjoni suhtes järelevalvemenetluse algatamist avalikes huvides. Riigikohtule esitatud kaebus jäeti rahuldamata. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.